

Taňry myhmanlary / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Taňry myhmanlary / hekaýa

TAŇRY MYHMANLARY

Ogullarynyň hersi bir pudakda işläp zähmet çekip ýörensoň, Gurbangeldi aga olar bilen seýrek görüşyärdi. Aglabा, agtyklaryny göresi gelse özi bir-i ki gün gidip, ýatyp gaýdardy.

Ine-de bir gün, onuň dilegi duş boldy. Nowruz baýramy mynasybetli, oglanlarynyň bary, çagalary bilen öýlerinde jemlendiler. Gurbangeldi aga, ogullaryna garap :

– Hudaýa şükür, köpden bări başyñzy bir saçaga jemläp bilmän ýördüm. Dünýeligiň ynsan bilen göwündes ýeri ýokdyr. Ogullarynyň hemmesi göwresi bilen gulaga öwrülip gulak asyp otutyşlaryna, uly ogly ümsümligi bozdy.

-Kaka! Bu göwündes bolmazlygyň sebäbi nämedekä?

Hawa, oglum! Alla Tagala ähli janly jansyz ýaradylan zatlaryň barçasyny ynsanylaryň bähbidi üçin hyzmata goýupdyr.

Bulara dört öri diýilýär: birinjisi-ähli suwlar, ikinjisi-nebatat, ýagny ösümlikler, üçünjisi-gaty daş-demir magdanlar, dördünjisi bolsa-haýwanatlar.

Haýwanat iki topardyr. Natyk-nutk sözleýji we gaýry natyk-geplemeýändir.

Natyk ynsanylardyr. Galanylarynyň hemmesine "Ynsana tabyn bol" diýip emr edilendir. Ynsanyň çagasy-da äpet düýäni idip ýörendir.

Emma, adamzadyň öz ahlagynda bir kemçilik bardyr. Şol kemçiliklere sebäp bolan zat, onuň nebsi, haý-u höwäsi we şeýtandyr. Bular dan goranmak üçin kyrk sany gözel ahlagy (gyllygy) daşyna dolak edendir. Kä mahal adam birine gaharlanyp:- Sen-ä haýwança-da ýok ekeniň – diýmesi bardyr. Sebäbi haýwan emr edilen, boýun bolmak hökümi gysarnyksyz berjaý edýär. Eýesi aç daňyp goýsa-da yüz öwürmeyär.

Adama weli ähli ýaradylanlara ybrat gözü bilen garamak, ýaradany unutmazlyk emrini berjaý etmeýäligi üçin Ynsan-ýagny unudyjy lakamy berlipdir.

Men size garry atamdan eşiden bir tymsalyny gürrüň bermekçi – diýdi-de, çay bilen bokurdagyny arçap, gürrüne başlady.

– Bir zamanda, Akyl, Paýhas, Gahar, Rysgal dördüsü, öz aralarynda, haysy birimiz mürewwetde belentdiris – diýip, jedelleşipdirler. Akyl ilki söze başlap:

-Adamzadyň ahlak gymmatlygy, onuň başynda meniň barlygym bilendir – diýipdir.

Paýhas:

– Ýok! Sen endişelik bilen adamlary äwmezlige sezewar edýärsiň. Seniň bu halyňdan jomartlygy görmeýärin. Rysgal hem dura bilmän:

-Mürewvet mende-dir. Adamlaryň elini, dilini uzaldyp bilyärin. Gury söz bilen ýerliksiz öwünjeňlik olaryň göwnünlerini-de hoş edip bilmez. Mürewwetiň özidirin men.Gahar:

-Ýok, dostlar, siz ýalnyşýarsyňz! Meniň ýok ýerimde gaýrat aýaga galyp bilmez. Gahary bolmadygyn gaýraty bolarmy?!

Bu jedeliň çözülmejegini aňan Paýhas olara:

Geliň gowusy adamzadyň özünden sorap göreliň?!

Bular Paýhasyň teklibi bilen adamzadyň sypatyna girip, ýerini işläp ýören daýhanyň ýanyna barýarlar. Oňa:

-Taňry myhmany alarmysyňz?! -diýip ýüzlenipdirler.

Daýhan bu myhmanlara salam berip:

– Hoş geldiňiz! Elbetde alaryn. Geliň-de geçiberiň – diýip, öýuniň töründen ýer beripdir. Paýhas:

– Eý hormatly! Bize rugsat berseňiz özümüzü tanyş etjek. Biz azyk owkadyň hyrydarlary däl. Ynha, bu oturan Akyl, sagyndaky Rysgal, solundaky Gahar, men-de Paýhasdyryn. Biz bir meseläni sizden soraly diýip geldik. Daýhan:

– Siz hakykatdanam taňry myhmanlary ekeniňiz – diýip, bag goýnny soýup, söwüş etmäge durupdyr. Akyl:

– Siz bizi atma-at tanap söwüş etmäge durduňyz weli, bu maly haýsymyzyň hormatymza soýmakçy?! Daýhan:

– Atamyň wesýetini tutup soýmakçy boldum. Ol maňa "Beýik taňryň myhmanyna supra ýaýsaň Taňry-da, aýat tamakin bolup

ýatanlaryň jennetden naharlajakdyr. Myhman goňşyňza gelen-de bolsa çagyrsaň, üç haky berjaý edersiňiz. Tanry- da , goňşyňdyr myhman-da razy bolar" diýip wesýet etdi. Gahar:
– A, eger-de şu dördimiziň biri üçin soýmaly bolsaňyz haýsymyzyň hormatyna soýardyň?!

Daýhan:

-Akyl, Gahar, Paýhas, Rysgal adama myhmandyr. Bir gün akylam çasár, gaharam synar, paýhasam kesmez, rysgalam gitjekdir. Öz ýerinde hormatyňzy tutaryn.Onda Rysgal:

-Biz sizden aýyp görmeris. Ýüz görmäň. Jomartlykda haýsymyzy ýagşyrak bilyäňiz?!

Daýhan oýlanyp durupdyrda:

– Eziz myhmanlarym! Siziň jomartlygyňza baha bermeli bolsam, Akyl, men sizden başlamakçy. Siz başymyzyň edasy-da bolsaňyz gaty ýaýal hem haýal terpenýärsiňz! Gahar gelip etjegini edensoň, gelen bolýarsyň, giç bolýar. Külüni ataýmaly bolanson peýdaň ýok. Şol sebäpden seniň üçin-ä söwüş etmezdim!

Gahar sen hakda aýdar bolsam, haý seniň halyňa, waý meniň halyma! Yerliksiz ýere joşar sen, hed- hudutdan aşar sen! Sen zerarly Şalar tagtyndan aýryldy, ärler bagtyndan. Dost dostdan, dogan gardaşdan, syrdaşdan aýryldy. Sen bir suwda sönmeýän o:tsyň. Iň ýamany-da imandanam daş edýärsiň. Seň başyň ýel, aýagyňam kül. Seniň üçin söwüş ekeni, pyçagymam ellemerin!

Rysgal, senem gadyr bilmez gardaş ýaly öýüň mekanyň bilinmez. Tutup biljeg-ä ýetdireňok, tutmajagam kowsa-da gideňok. Ynsanlaram tapanyny şükür tanapyna baglap tygşytlansa bolaýjak weli, o tanapam nebsiniň şütürine baglap hyýal bazaryna alamana iberip, özem olja garaşyp ýatyr. Seniň üçin-ä cymçygam soýmazdym!

Paýhas! Sen akylyň hemrasy ahyryn! Seniň baran jaýyňa gahar girebilmez. Ähli gowgadyr jeňler seniň bilen ýatyrylýar. Duşmany dost edip bilýärsiň, amallary hasyl edip bilýärsiň. Soramanka açlara nan berdirýärsiň, ýalaňaja don! Akylyň ýeten ýerine amal etdirensiň. Adamzada berilen kyrk gylygyň serdary sensiň. Dünýe malynty saňa baş etsemem azdyr. Mürewwet sendedir – diýip, sözünü soňlapdyr.

Ine, balalarym!

Bu tymsaldan görnüşi ýaly hemme zat akyla mätäç bolsa-da, akylyň hem mätäçligi bardyr. Ol paýhasa, tejribä mätäçdir. "Iki akyl birigse dal oky daşdan ötürer" diýlen pähim şol ýerde döräpdir. Ikiň biri paýhasdyr. Iki adam uruşsa akly günükärdir, paýhasa eýermänligi üçindir- diýip Gurbangeldi aga nesihatlaryny tamam etdi.

16.02.2017 ý.

Aşyr Salyh Ogly.

Hekaýalar